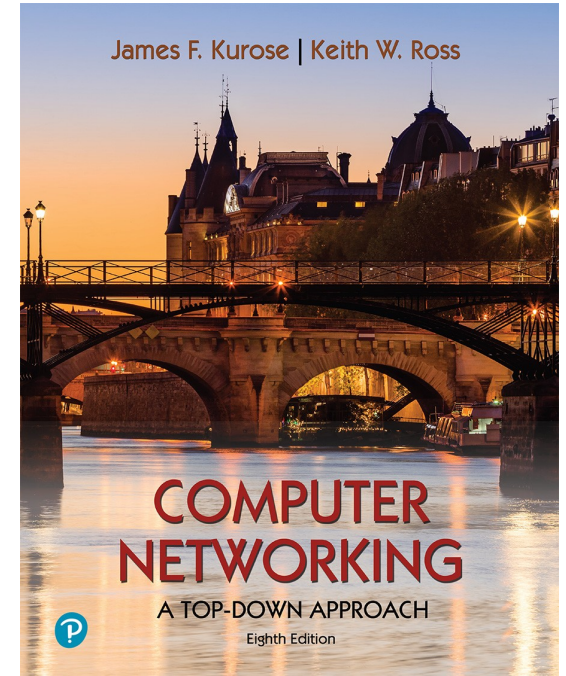

Bölüm 1

Tanıtım

Doç. Dr. Mehmet Dinçer Erbaş
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Mühendislik Fakültesi
Bilgisayar Mühendisliği Bölümü

©All material copyright 1996-2020
J.F Kurose and K.W. Ross, All Rights Reserved
Slaytlar ders kitabından adapte edilmiştir.

*Computer
Networking: A
Top-Down
Approach*

8th edition

Jim Kurose, Keith Ross
Pearson, 2020

Bölüm 1: Yol haritası

1.1 İnternet nedir?

1.2 Ağ kenarı

- Uç sistemler, erişim ağları, bağlantı türleri

1.3 Ağ çekirdeği

- paket anahtarlama, devre anahtarlama, ağ yapısı

1.4 Ağlarda Gecikme, kayıp, iş hacmi

1.5 Protokol katmanları, hizmet modelleri

1.6 Ağ güvenliği

1.7 İnternetin kısa tarihçesi

Ağ yapısına yakından bakalım

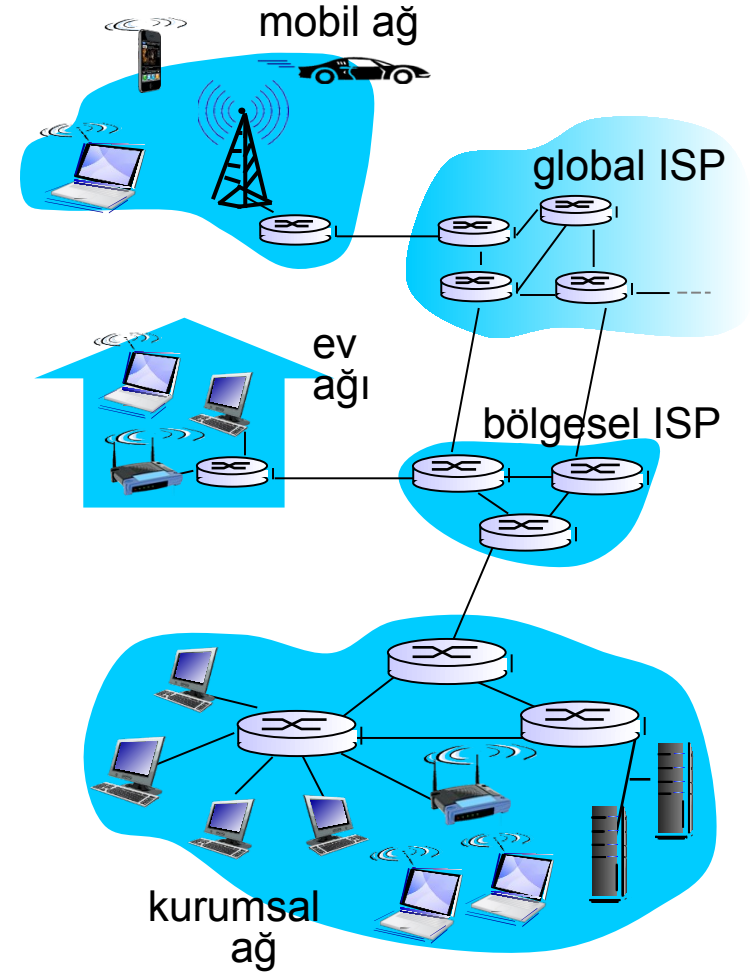
❖ *ağ kenarı:*

- cihazlar: istemci ve sunucu
- Veri merkezlerinde genellikle sunucular

❖ *ulaşım ağları, fiziksel bağlar:* kablolu, kablosuz iletişim bağları

❖ *ağ çekirdeği:*

- Birbirine bağlı yönlendiriciler
- Ağların ağı

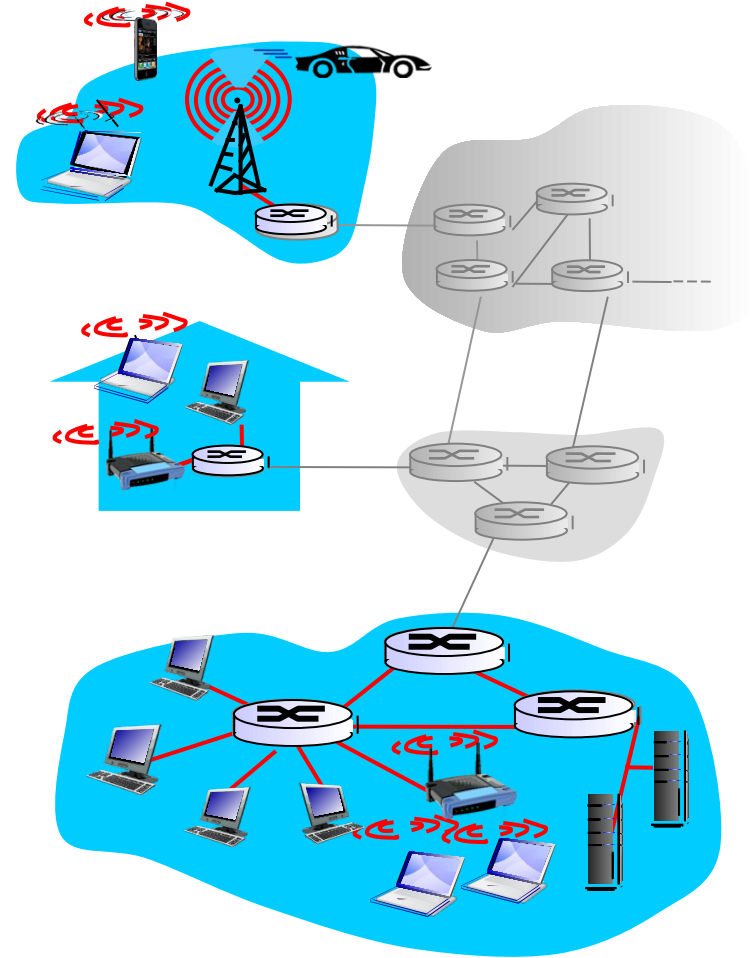
Erişim ağları ve fiziksel bağlar

*S: Uç sistemleri kenar
yönlendiriciye nasıl bağlarız?*

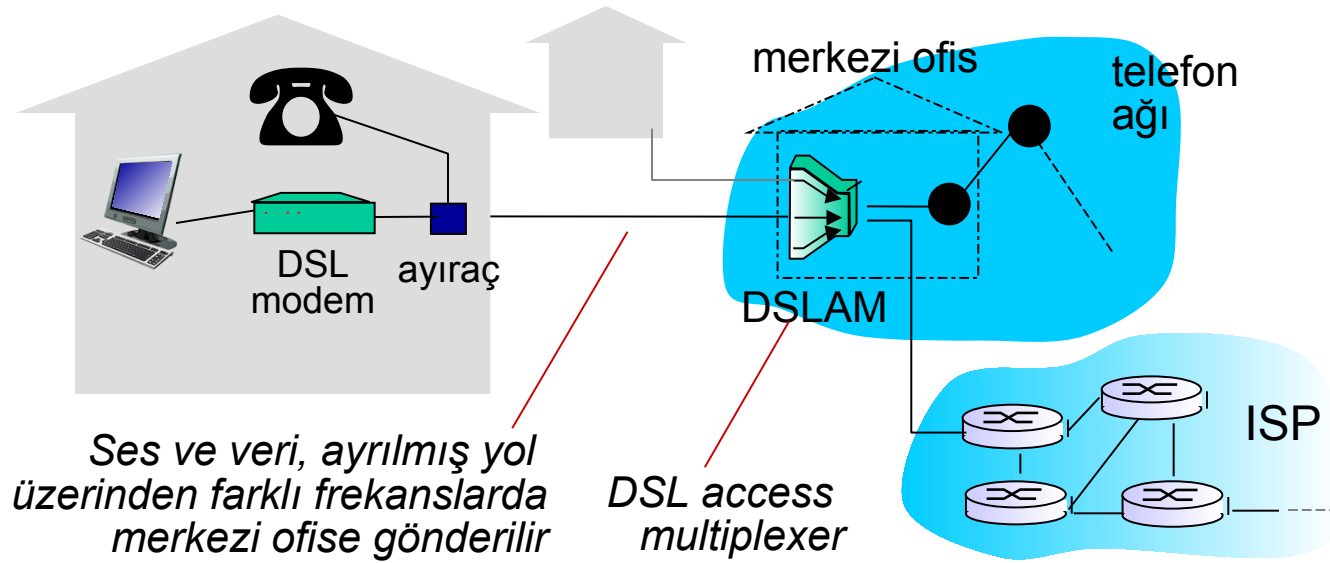
- ❖ Yerleşik erişim ağları
- ❖ kurumsal erişim ağları (okul, şirket)
- ❖ Mobil erişim ağları

Unutulmamalı

- ❖ Erişim ağlarının bant genişliği (bits / saniye)?
- ❖ Paylaşımlı mı? Ayrılmış mı?

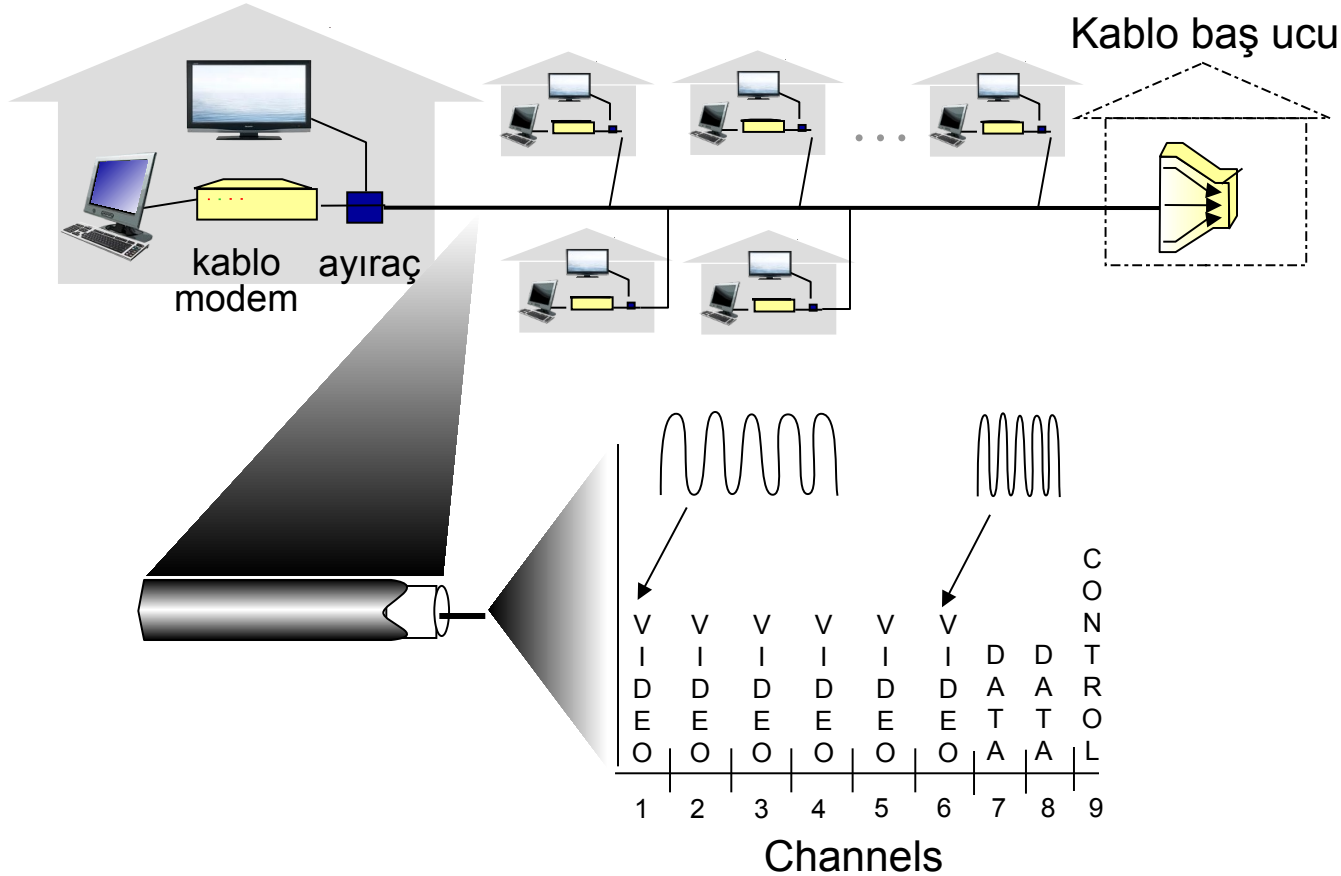

Erişim ağları: digital subscriber line (DSL)

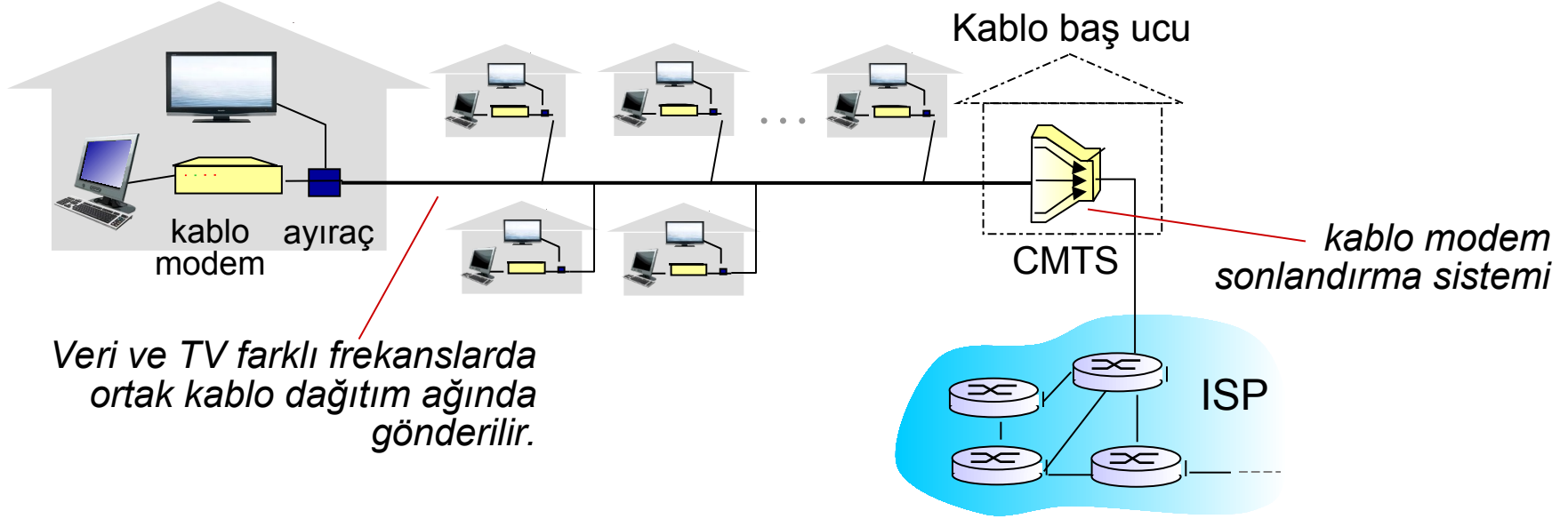
- ❖ Mevcut telefon bağı üzerinden merkezi ofisteki DSLAM sistemine bağlantı kurulur
  - DSL telefon ağı üzerinden giden veri İnternete gider
  - DSL telefon ağı üzerinden giden ses telefon ağına gider.
- 24-52 Megabit/saniye ayrılmış indirme hızı
- 3.5-16 Mb/s ayrılmış yükleme hızı

Erişim ağları: kablo ağı

Frekans bölüşümlü çoğullama:
Farklı frekans kümelerinde farklı
kanallar iletilir.

Erişim ağları: kablo ağı

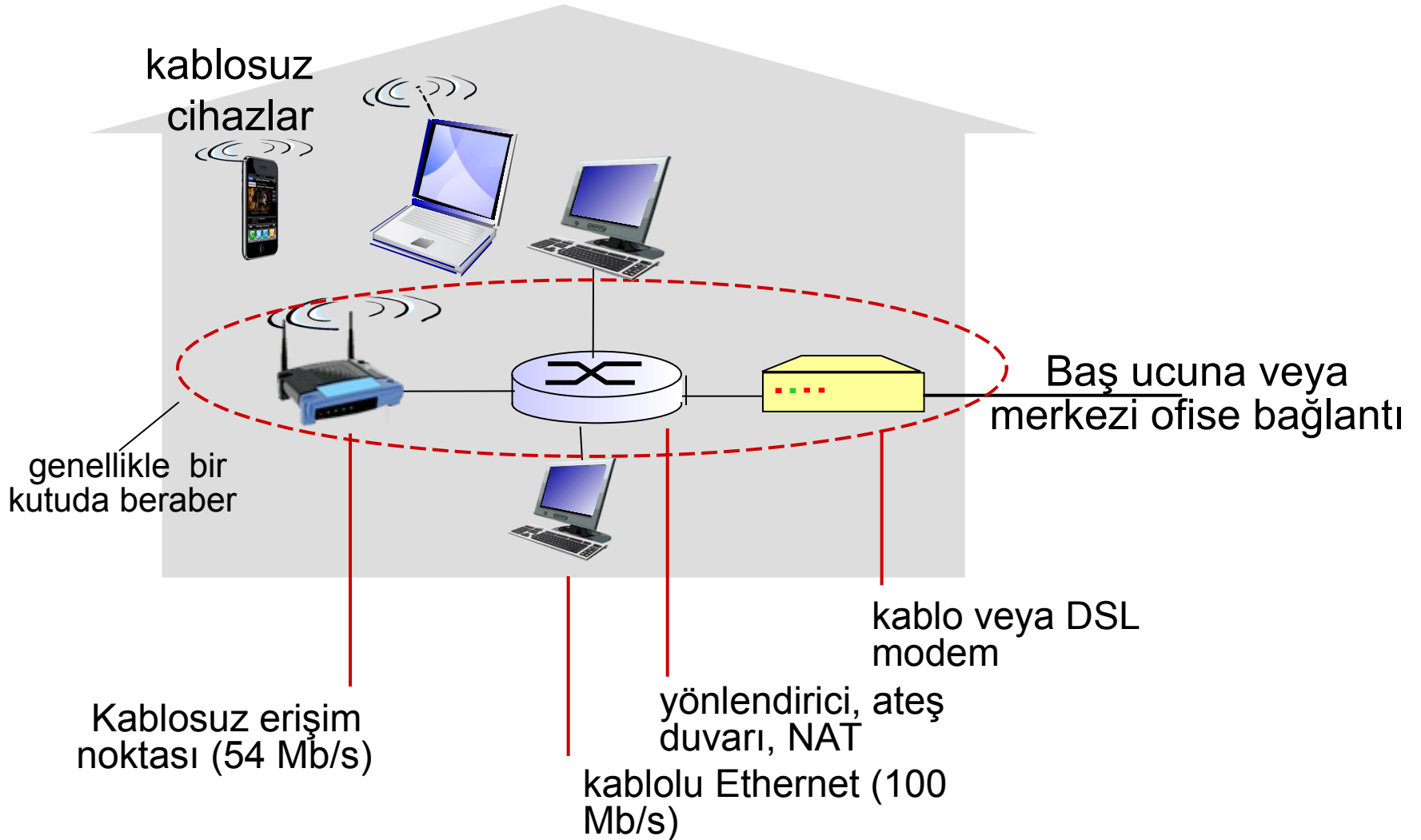
❖ HFC: Hibrit fiber koaksiyel

- Asimetrik: 40Mb/s – 1.2Gb/s hıza kadar indirme iletim hızı, 30 – 100 Mbps hıza kadar yükleme iletim hızı

❖ Kablo ağı, fiber kablo ile evler ISP yönlendiriciye bağlanır.

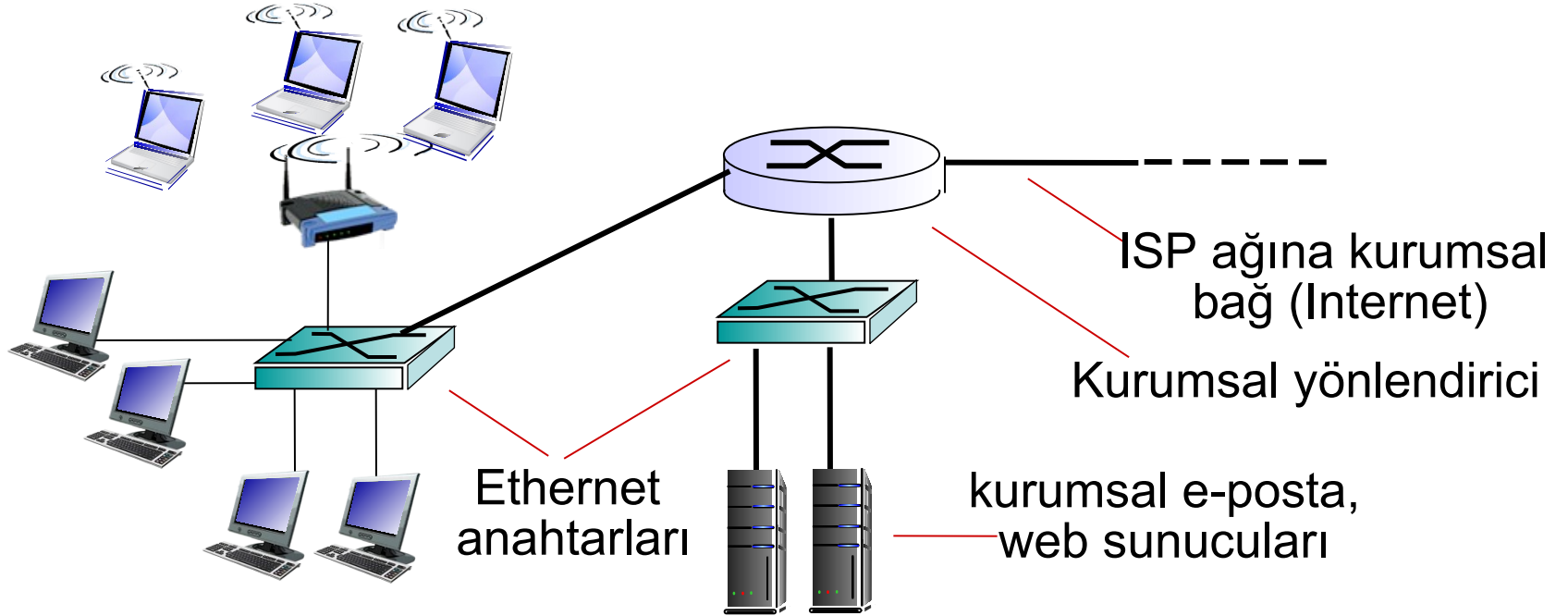
- Evler kablo baş ucuna erişim ağını paylaşır
- DSL sisteminde ise her evin merkezi ofise kendine ait bağlantısı vardır.

Erişim ağları: Ev ağı

Firma erişim ağı (Ethernet)

- ❖ Genelde şirketler, üniversiteler vb. kullanılır.
- ❖ Kablolu ve kablosuz bağlantı teknolojileri ile yönlendirici/anahtarlayıcı ağları içerir.
- ❖ Ethernet: 100Mb/s, 1Gb/s, 10Gb/s iletim hızları
- ❖ Kablosuz: Kablosuz erişim noktası (11, 54, 450 Mb/s)

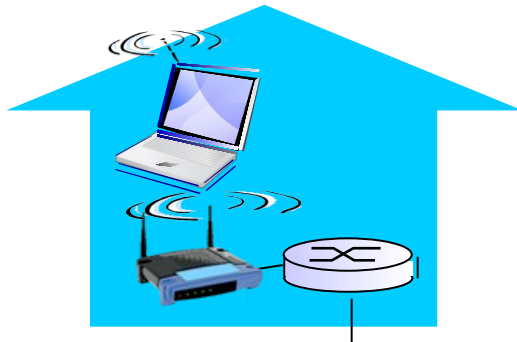
Kablosuz erişim ağları

❖ Ortak kablosuz erişim ağı uç sistemleri yönlendiriciye bağlar

- Erişim noktası olarak bilinen istasyondan

kablosuz yerel erişim ağları (LAN):

- Bina içerisinde (30 m)
- 802.11b/g (WiFi): 11, 54, 450 Mb/s iletim hızı

Internet

Kablosuz geniş ağ erişim ağları (WAN):

- Telekom sağlayıcı tarafından sağlanır, 10'larca km
- 10 Mb/s arasında
- 4G, 4.5G hücresel ağlar (5G yakında)

Internet

Erişim Ağları: Veri merkezi ağları

- Yüksek bant genişliğine sahip bağlar içerir (10'larca - 100'lerce Gb/s). Yüzlerce veya binlerce sunucuyu birbirine ve daha sonra Internet'e bağlar.

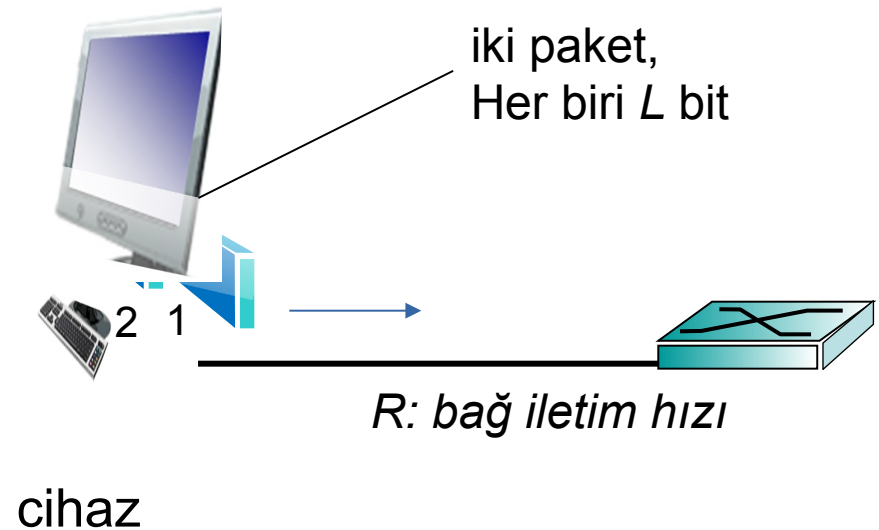

Alıntı: Massachusetts Green High Performance Computing Center (mghpcc.org)

Cihazlar: veri paketleri gönderir

Cihazın gönderim fonksiyonu

- ❖Uygulama mesajını alır
- ❖Mesajını paket olarak adlandırılan, L bit uzunluğunda parçalara ayırır.
- ❖Paketleri iletim hızı R olan erişim ağına iletir.
  - ağ iletim hızı, ayrıca bağ kapasitesi veya *bant genişliği olarak bilinir.*

$$\text{paket iletim gecikmesi} = \text{L-bit paketi bağ üzerine iletmek için gereken süre} = \frac{L \text{ (bit)}}{R \text{ (bit/saniye)}}$$

Fiziksel ortam

- ❖ **bit:** Alıcı/gönderici çifti arasında yayılır
- ❖ **Fiziksel bağ:** Alıcı/gönderici arasında bulunur
- ❖ **Güdümlü ortam:**
  - Sinyal katı medya içerisinde yayılır: ör: bakır, fiber, koaksiyel
- ❖ **Güdümsüz ortam:**
  - Sinyal serbest yayılır: ör: radyo

Bükümlü çift

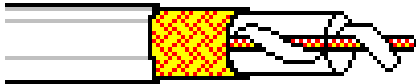
- ❖ İki izole edilmiş bakır kablo
  - Kategori 5: 100 Mb/s, 1 Gb/s Ethernet
  - Kategori 6: 10Gb/s

Fiziksel ortam: koaksiyel, fiber

koaksiyel kablo:

- ❖ İki eşmerkezli bakır kondüktör
- ❖ Çift yönlü
- ❖ Geniş bant:
  - Kablo üzerinde çoklu kanal
  - HFC

fiber optik kablo:

- ❖ cam fiber ışık atımları taşır, her atım bir bit
- ❖ Yüksek-hız operasyon:
  - Yüksek-hız noktadan noktaya iletim (e.g., 10'larc a-100'lerce Gp/s iletim hızı)
- ❖ Düşük hata oranı:
  - Çoklayıcılar birbirinden uzağa yerleştirilebilir.
  - Elektromanyetik gürültüden etkilenmez

Fiziksel ortam: radyo

- ❖ Sinyal electromanyetik spektrumda taşınır
- ❖ Fiziksel “kablo” yok
- ❖ Çok yönlü
- ❖ Yayılım üzerinde çevresel etkiler:
  - yansıma
  - Nesneler tarafından engelleme
  - karışma

radyo bağ çeşitleri:

- ❖ karasal mikrodalga
  - e.g. 45 Mbps kanallara kadar
- ❖ Kablosuz LAN (WiFi)
  - 10-100 Mb/s, 10’larca metre
- ❖ Geniş alan (WAN) (e.g., hücresel 4G)
  - 10’larca Mb/s – 10 Km
- Bluetooth: (kablo yerine)
  - Kısa mesafe, sınırlı bant genişliği
- ❖ uydu
  - 45Mb/s bant genişliğine kadar
  - 270 ms uçtan uca gecikme
  - Alan vs yükseklik.

Bölüm 1: Yol haritası

1.1 İnternet nedir?

1.2 Ağ kenarı

- Uç sistemler, erişim ağları, bağlantı türleri

1.3 Ağ çekirdeği

- paket anahtarlama, devre anahtarlama, ağ yapısı

1.4 Ağlarda Gecikme, kayıp, iş hacmi

1.5 Protokol katmanları, hizmet modelleri

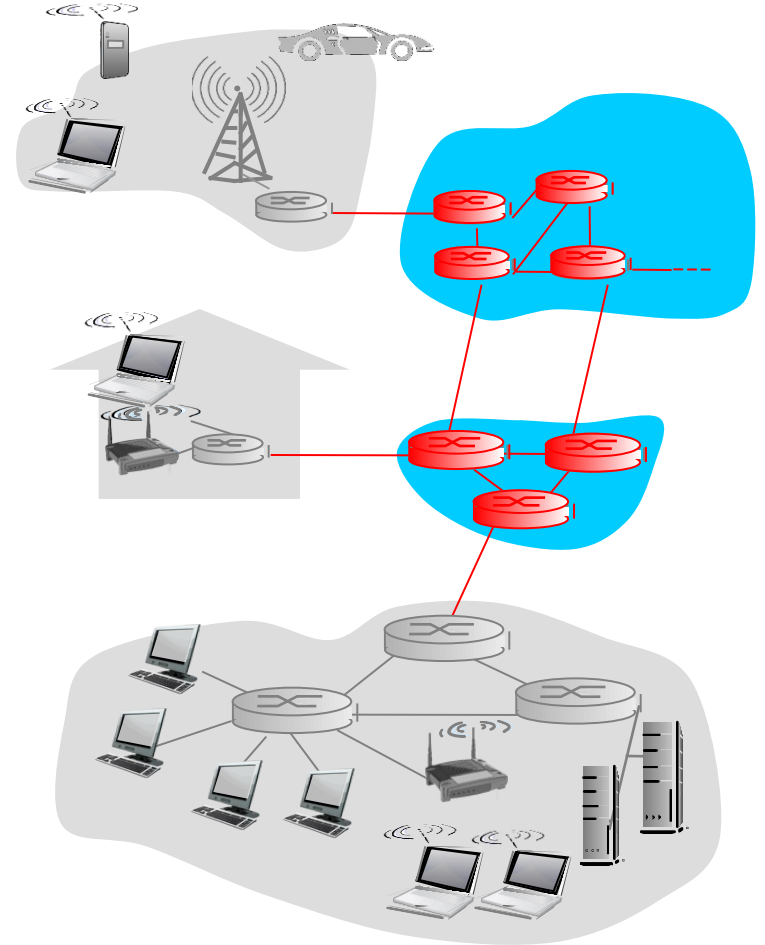
1.6 Ağ güvenliği

1.7 İnternetin kısa tarihçesi

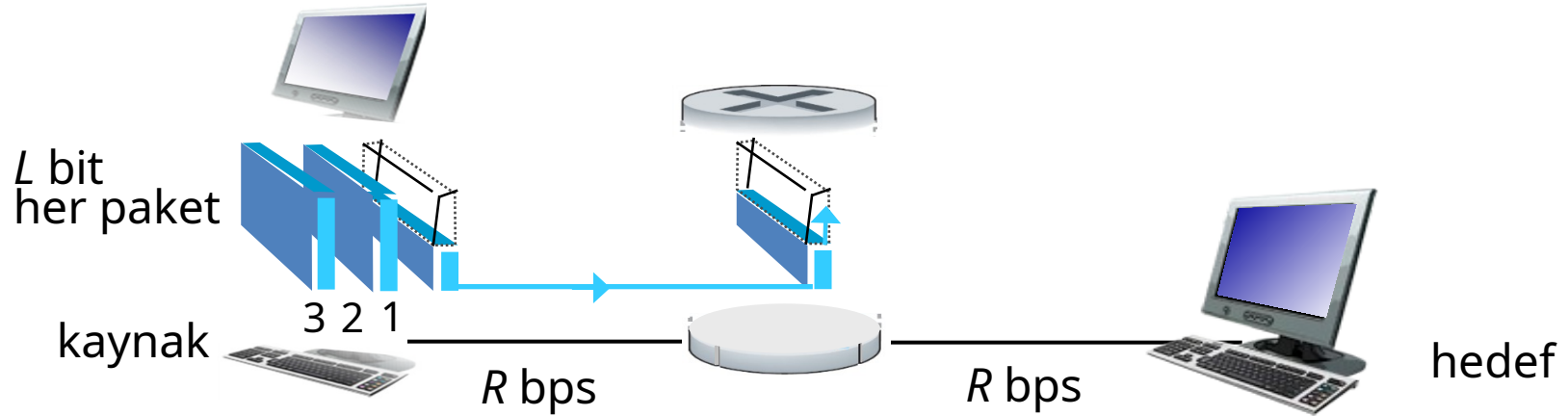

Ağ çekirdeği

- ❖ Birbirine bağlı yönlendirici ağı
- ❖ paket-anahtarlama: cihazlar uygulama katmanı mesajlarını paketlere ayırır.
  - Paketler bir yönlendiriden diğerine, kaynaktan hedefe doğru iletilir.

Paket-anahtarlama: Sakla-ve-yolla

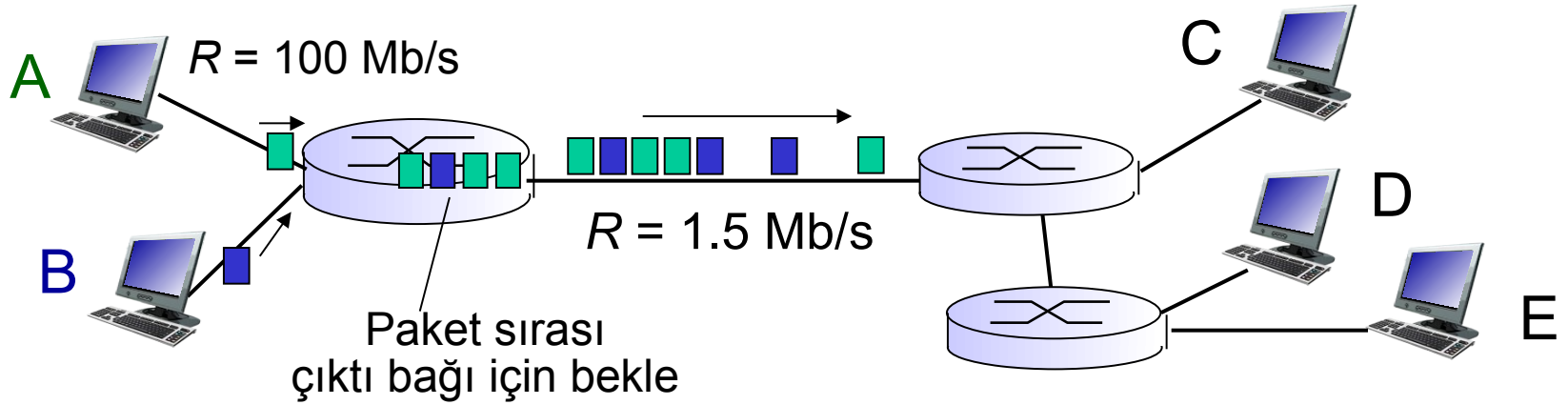
- ❖ L bit paketi R bps saniye kapasiteli bağı göndermek için L/R saniye gerekir
- ❖ **sakla-ve-yolla**: Bir sonraki bağı gönderebilmek için paketin tamamının yönlendiriciye gelmesi gerekir.
- ❖ Sondan-sona gecikme = $2L/R$ (Yayılma gecikmesi yok ise)

Bir-durak sayısal örnek:

- $L = 7.5$ Mbits
- $R = 1.5$ Mbps
- Bir-durak iletim gecikmesi = 5 saniye

Gecikme konusuna döneceğiz

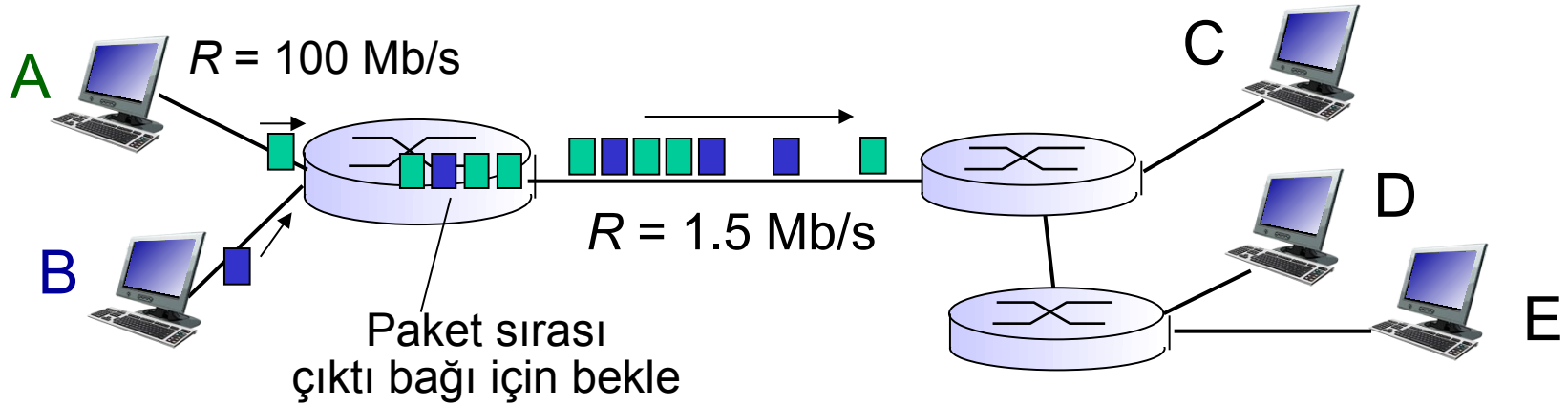
Paket Anahtarlama: sıralama gecikmesi, kayıp

Kuyruk, işlerin geliş hızı servis hızını geçtiğinde oluşur.

Paket Anahtarlama: sıralama gecikmesi, kayıp

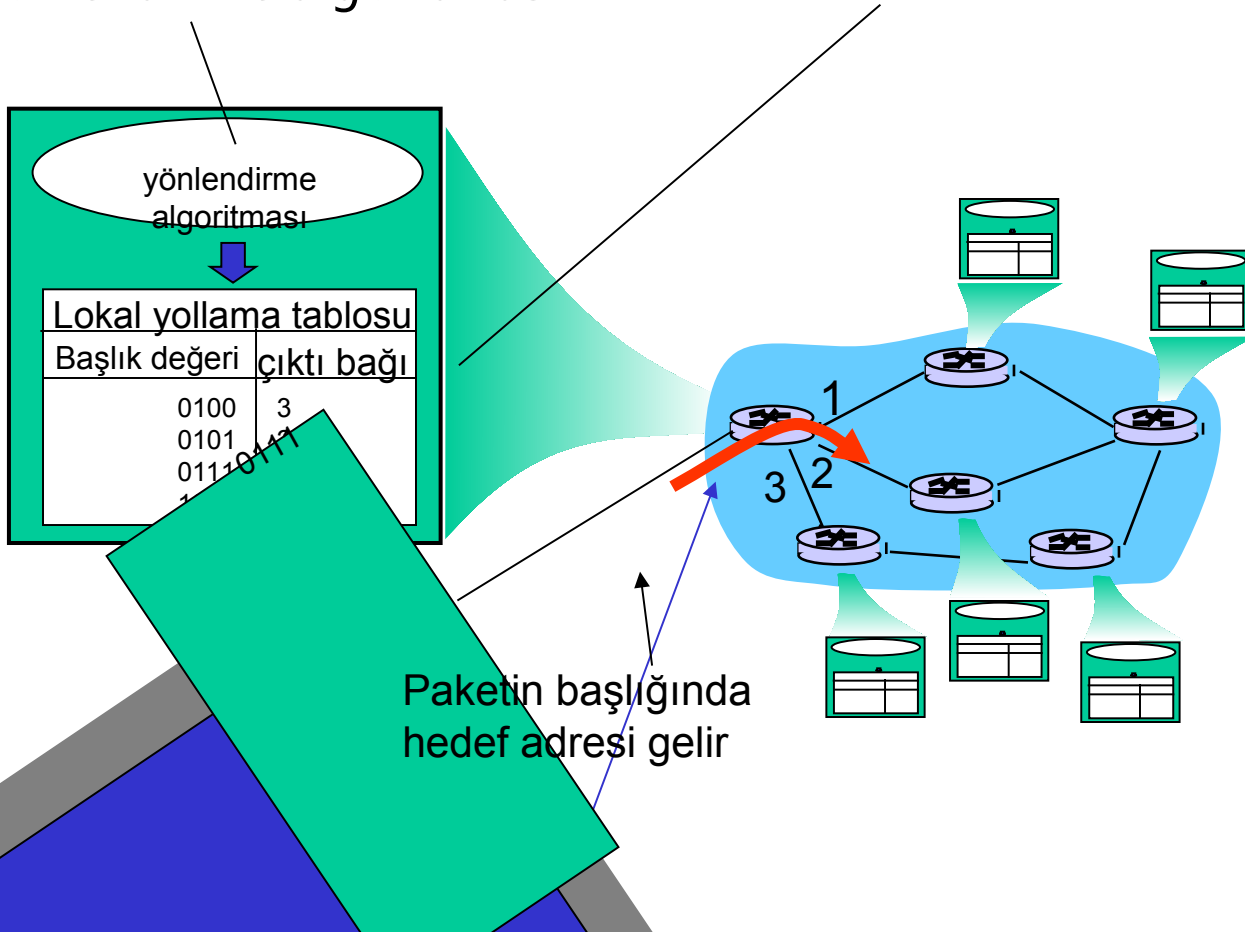
sıralama ve kayıp:

- ❖ Eğer geliş hızı (bit) bir süre zarfında iletim hızını geçerse
  - Paketler sıraya girer, gönderilmeyi beklemeye başlarlar
  - Eğer yönlendiricinin hafızası (buffer) dolarsa paketler düşürülebilir (kayıp)

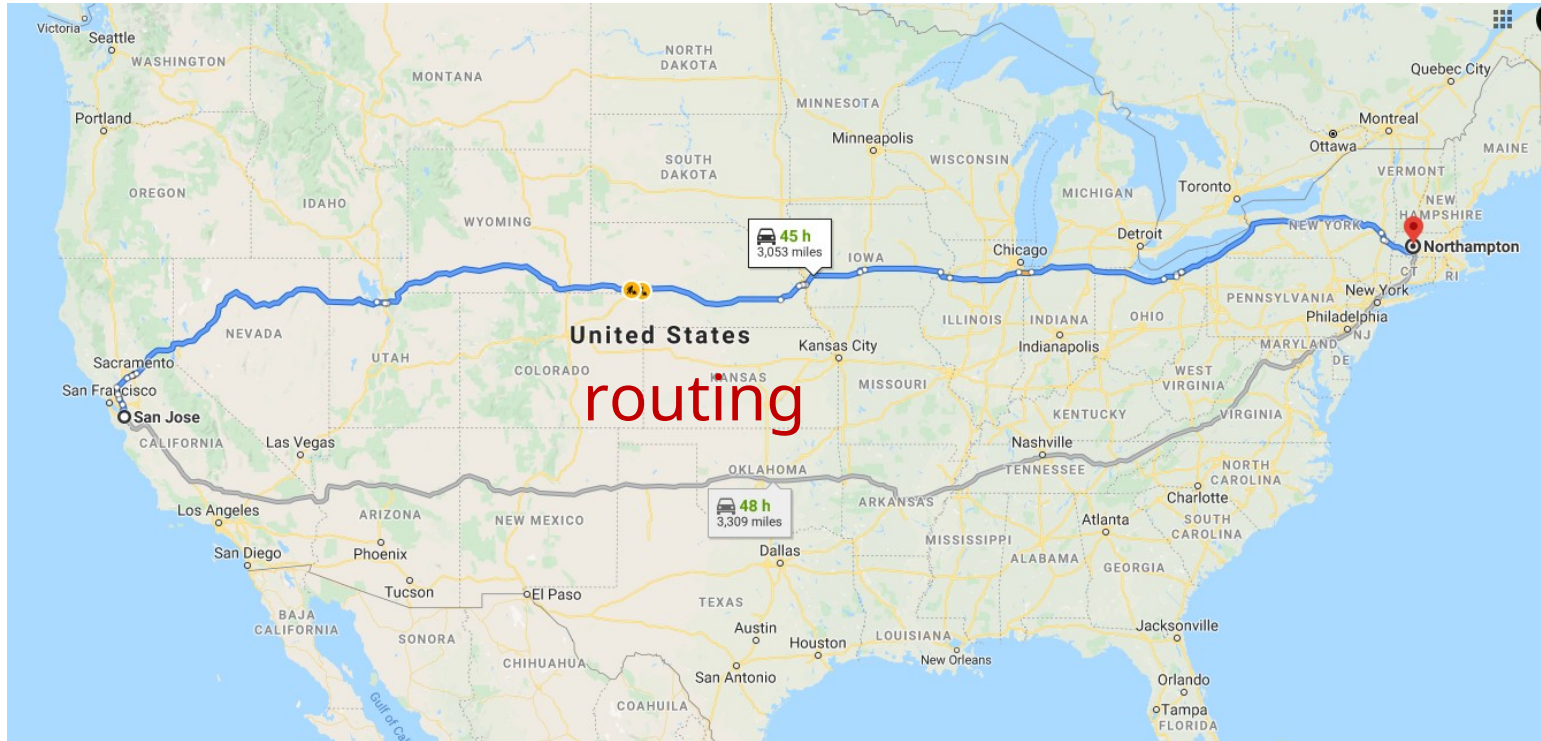
İki anahtar ağ-çekirdeği fonksiyonu

Yönlendirme (İng: routing):
paketlerin kaynaktan hedefe
alacağı yol belirlenir
■ *yönlendirme algoritması*

Yollama (İng: forwarding): paketi
yönlendiricinin girdisinden uygun
çıkıtısına taşır

İki anahtar ağ-çekirdeği fonksiyonu

İki anahtar ağ-çekirdeği fonksiyonu

Introduction: 1-23

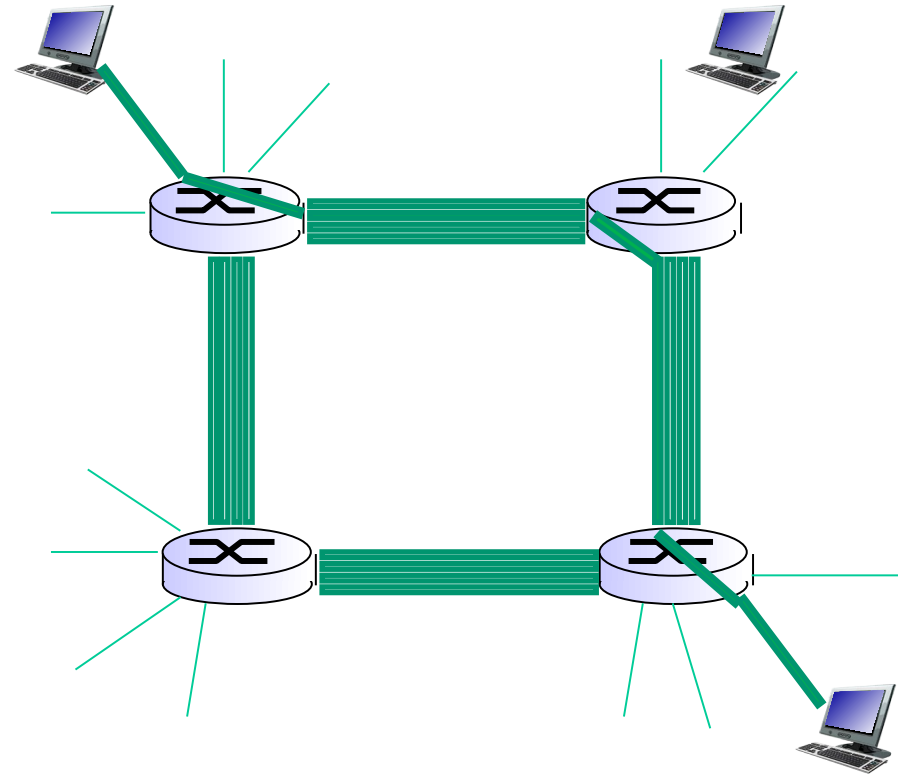
Alternatif çekirdek: devre anahtarlama

Uçtan-uca kaynaklar “çağrı” için kaynak & hedef arası rezerv edilir:

- ❖ diyagramda, her bağ dört devreye sahiptir.
  - Çağrı yukarı bağda 2. devre ve sağdaki bağda 1. devreyi kullanıyor
- ❖ Ayrılmış kaynaklar: paylaşım yok
  - devre-benzeri (garanti) performans

Eğer çağrı tarafından kullanılmazsa devre kesiti boşa gider (*paylaşım yok*)

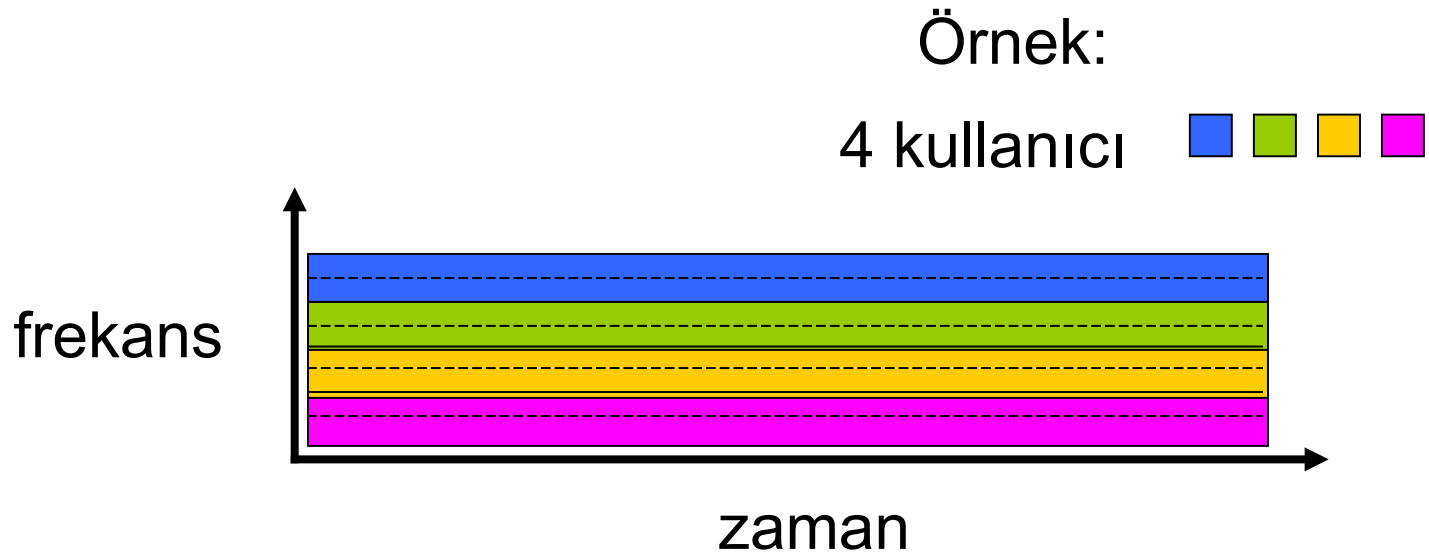
- ❖ Telefon ağlarında genellikle bu yöntem kullanılır.

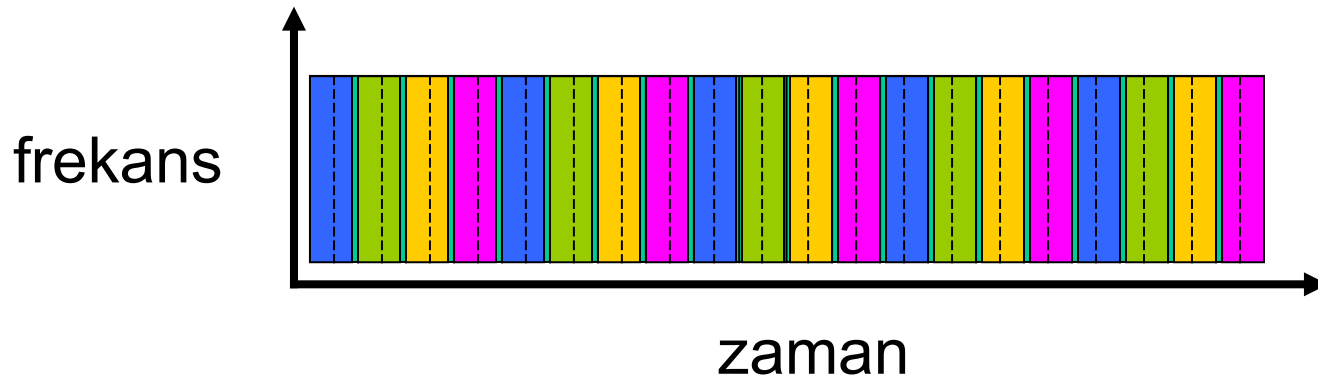

Devre anahtarlama: FDM vs TDM

FDM

TDM

Paket anahtarlama vs devre anahtarlama

Paket anahtarlama daha fazla kullanıcının ağı kullanmasına olanak sağlar!

Örnek:

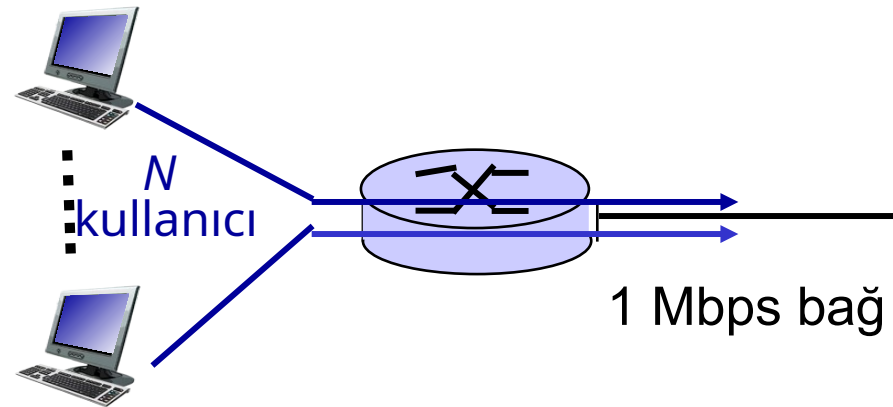
- 1 Mb/s bağı
- her kullanıcı:
  - 100 kb/s “aktif” olduğunda
  - Zamanın %10 aktif

❖ *devre-anahtarlama:*

- 10 kullanıcı

❖ *Paket anahtarlama:*

- 35 kullanıcı ile, 11 veya daha fazla kullanıcının aynı anda aktif olma olasılığı < 0.0004

S: 0.0004 olasılığını nasıl hesapladık?

S: 35 kullanıcıdan fazla olursa?

Paket Anahtarlama vs Devre Anahtarlama

Paket anahtarlama her zaman daha iyi midir?

- ❖ Patlamalı veri akışı için oldukça kullanışlıdır
  - Kaynak paylaşımına izin verir
  - Daha basittir, çağrı kurulumu yoktur.

Aşırı sıkışıklık olabilir: paket gecikmesi ve kaybı

- Bu nedenle güvenilir veri transferi ve sıkışıklık kontrolü için protokoller gereklidir.

S: Devre davranışı göstermesi nasıl sağlanabilir?

- ses/görüntü uygulamaları için bant genişliği garantisi verilebilmelidir.
- Halen çözülmemiş bir problemdir (bölüm 7)

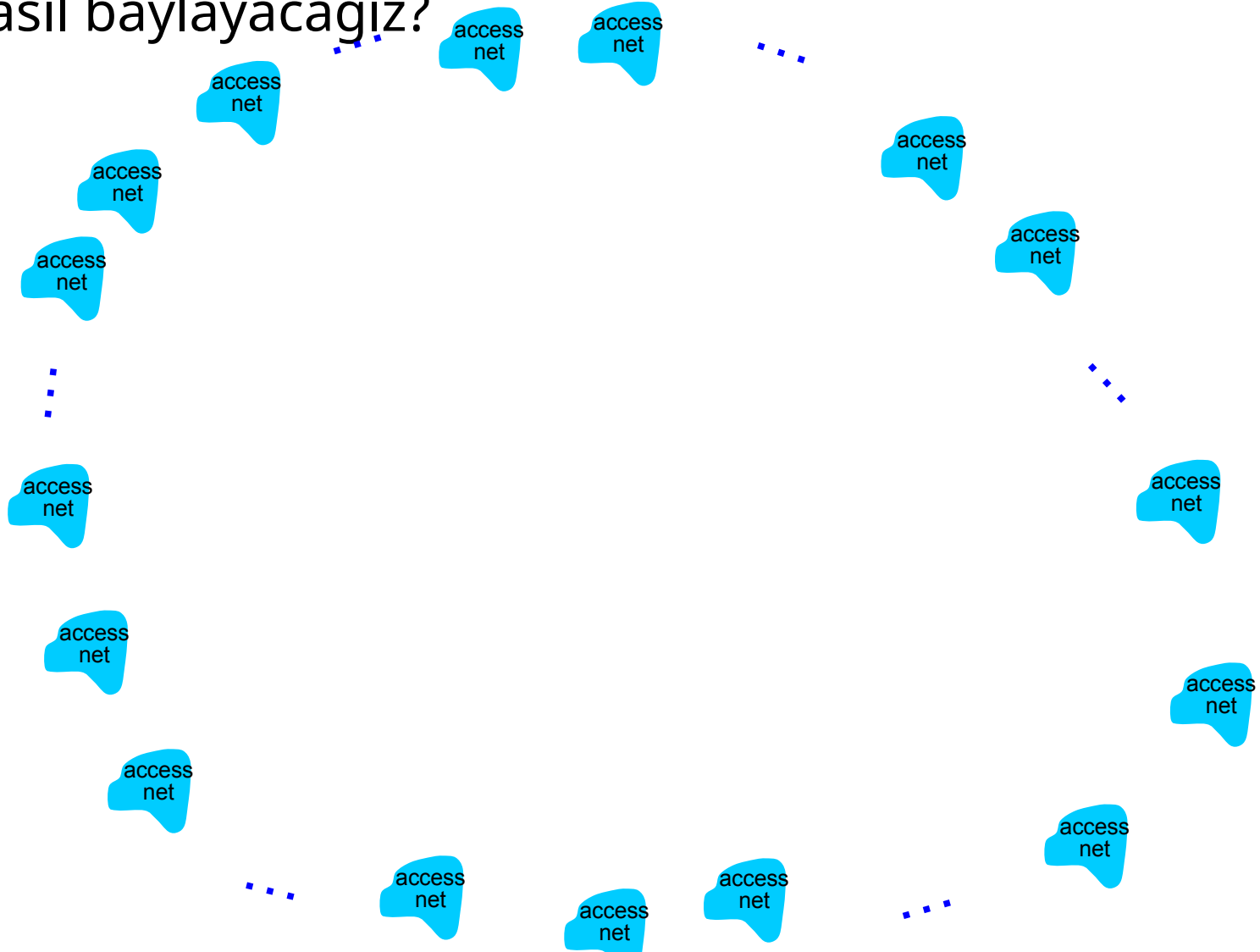
S: İnsan ilişkilerinden rezerve edilen kaynaklar (devre anahtarlama) ile istek anında ayrılan kaynaklar (paket anahtarlama) örnekleri verebilir misiniz?

İnternet yapısı: Ağların ağı

- ❖ Uç sistemler erişim İnternet sağlayıcısı (ISP, Internet Service Provider) üzerinden internete bağlanırlar.
  - Yerleşim, şirket ve üniversite için ISP
- ❖ Erişim ISP sistemleri birbirine bağlı olmalıdır.
  - Böylece İnternete bağlı herhangi iki cihaz birbiri ile haberleşebilir.
- ❖ Ortaya çıkan ağların ağı oldukça karmaşıktır.
  - ❖ İnternetin gelişimi **ekonomik** ve **milli politikalardan** oldukça etkilenmiştir.
- ❖ Adım adım İnternetin gelişimini inceleyeceğiz

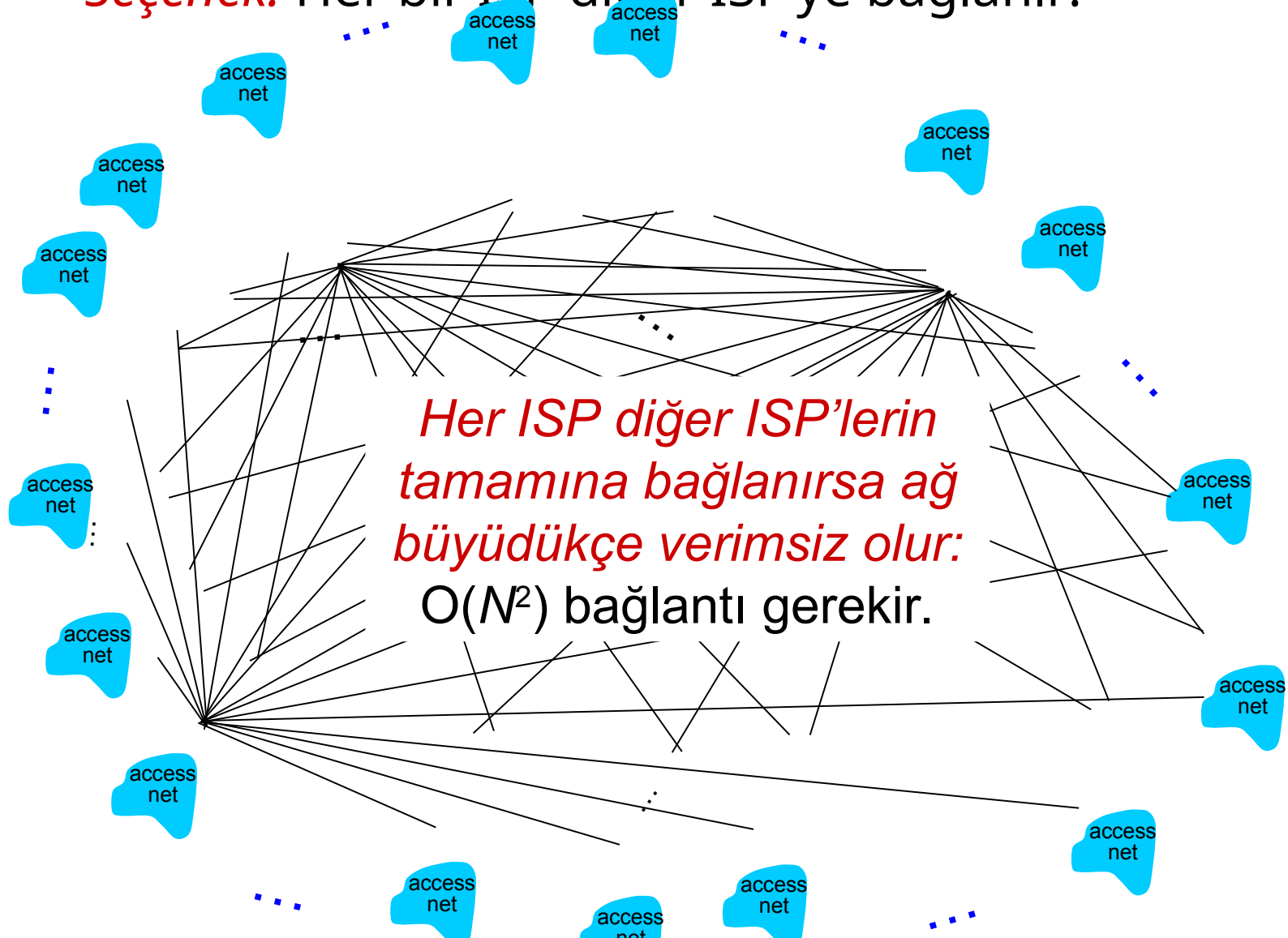
İnternet yapısı: Ağların ağı

Soru: Milyonlarca erişim ISP var ise, bunların her birini nasıl baylayacağız?

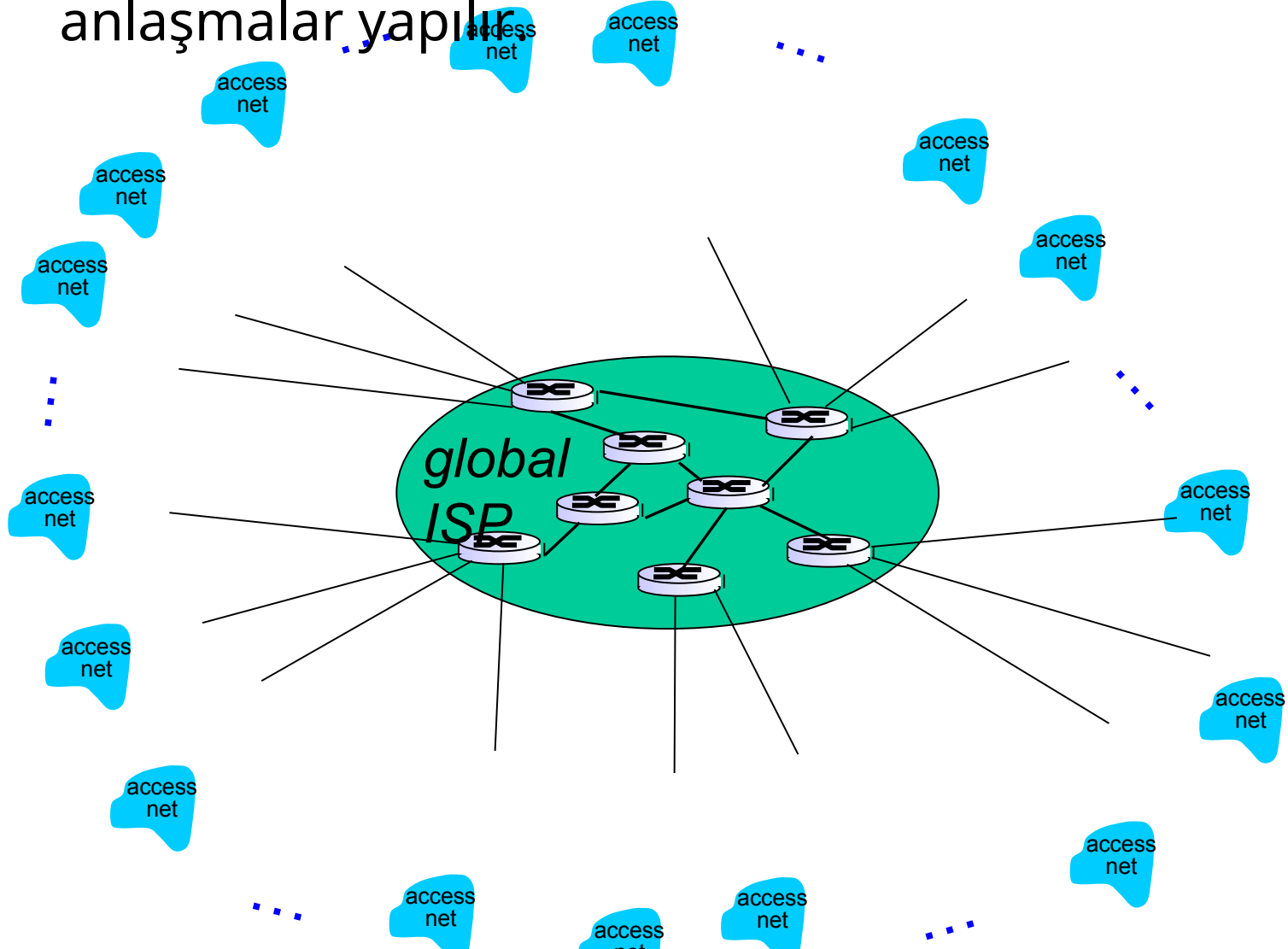
İnternet yapısı: Ağların ağı

Seçenek: Her bir ISP diğer ISP'ye bağlanır.

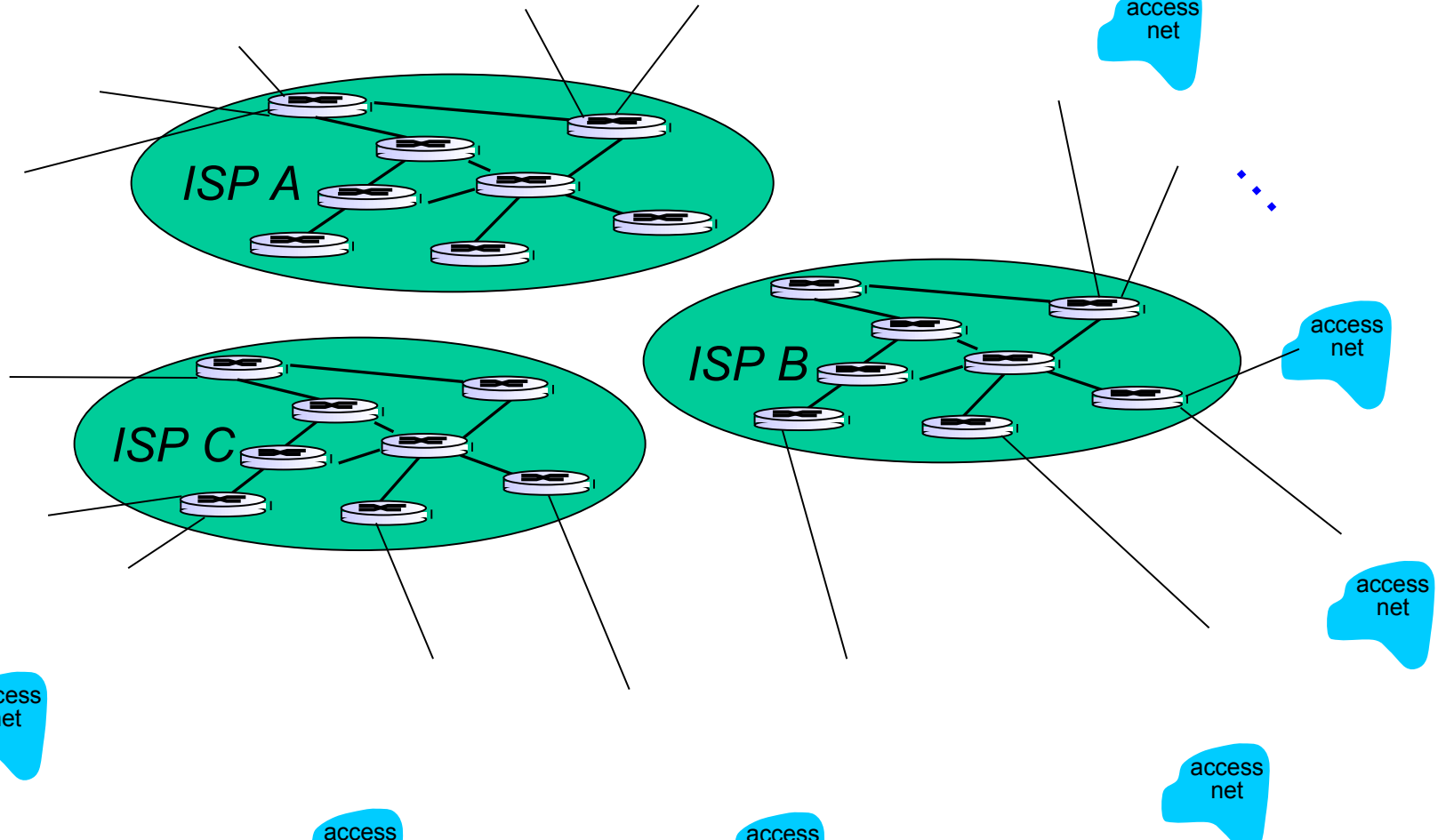
İnternet yapısı: Ağların ağı

Seçenek: Her ISP bir global ISP'ye bağlanır.
Tüketici ve sağlayıcı ISP'ler arasında ekonomik anlaşmalar yapılır.

Internet yapısı: Ağların ağı

Normal olarak ISP işi karlı ise, başka ISP sahipleri ortaya çıkacaktır.

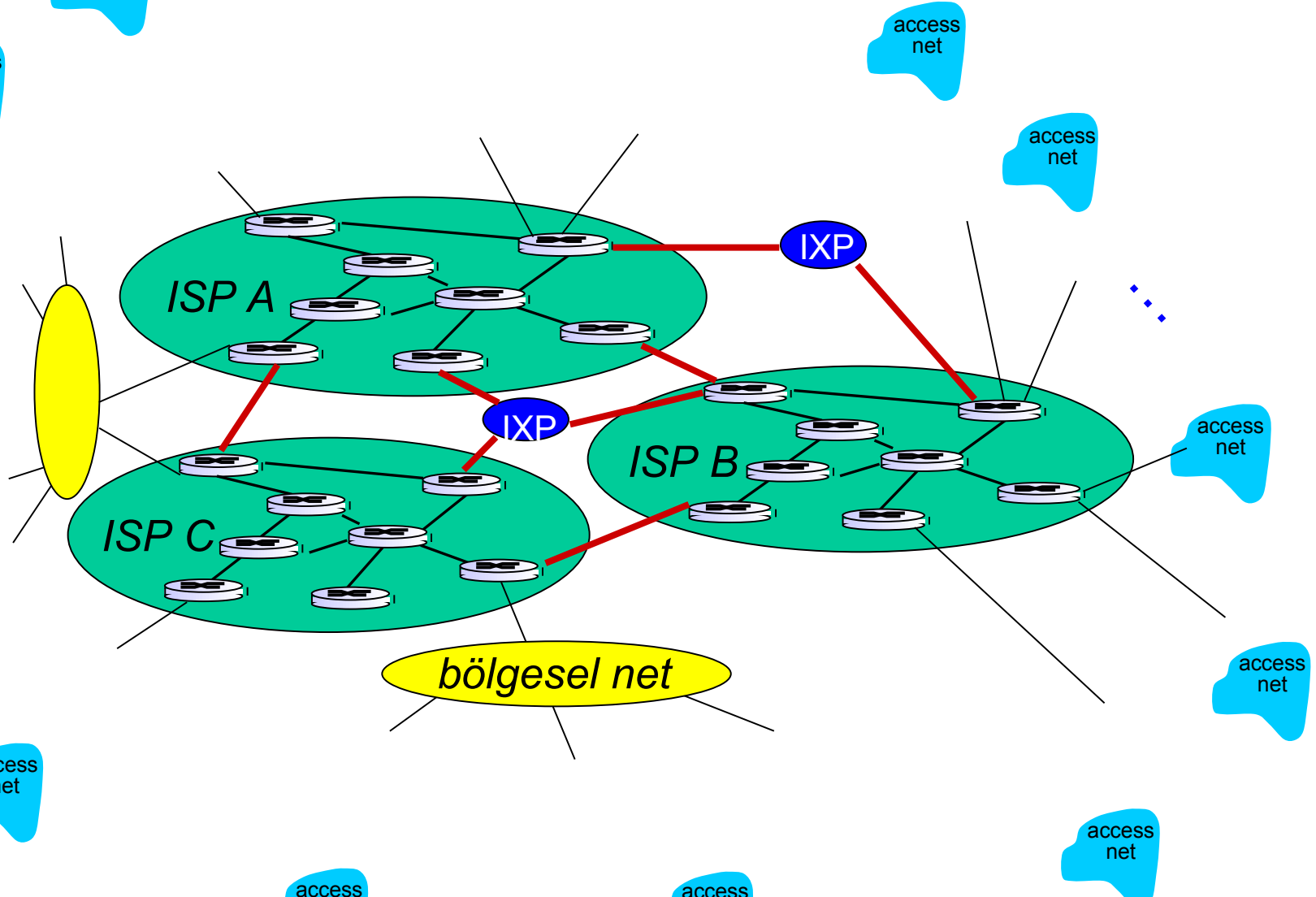

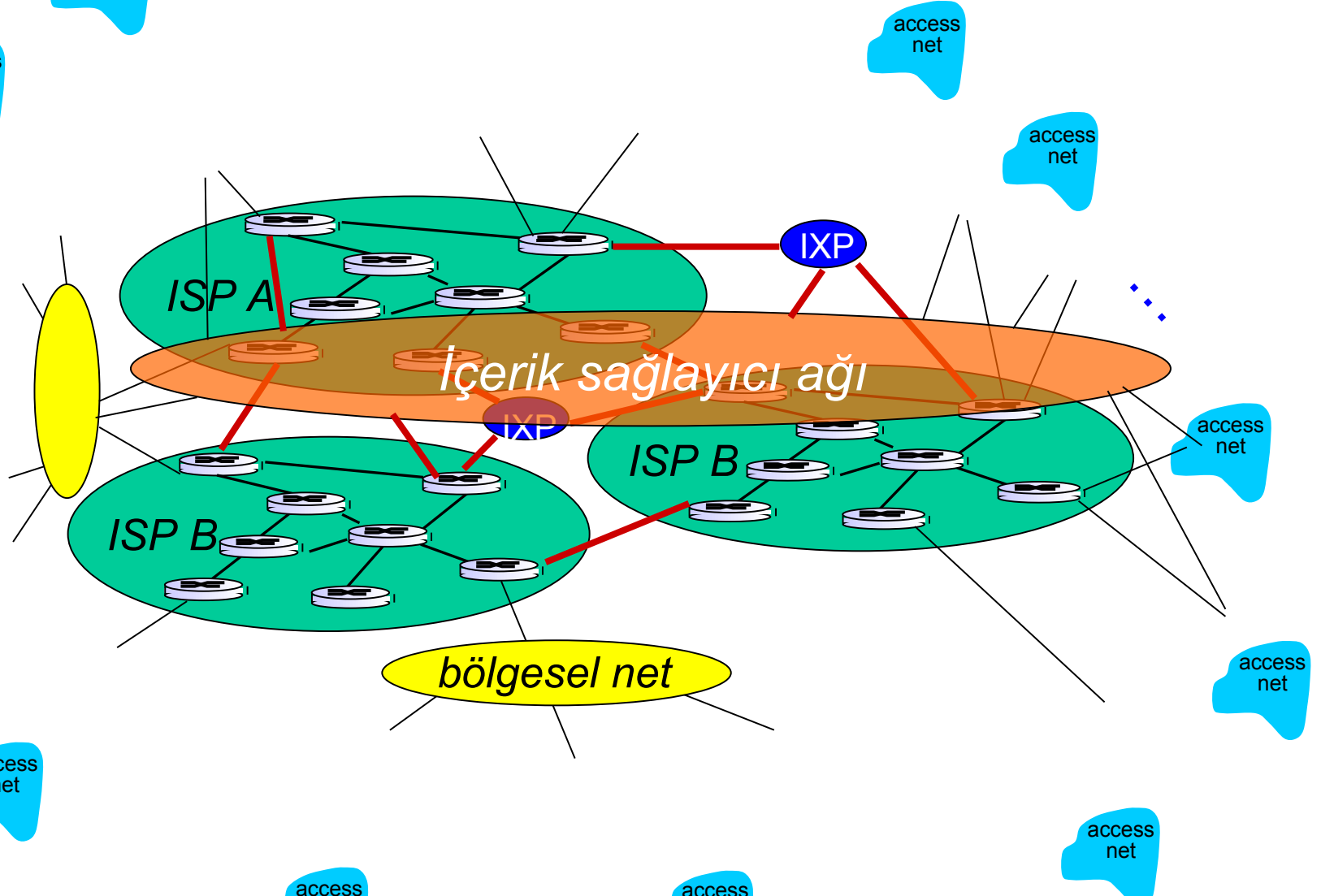
İnternet yapısı: Ağların ağı

... ve erişim ağlarını ISP'lere bağlayan bölgesel ağlar oluşturulabilir.

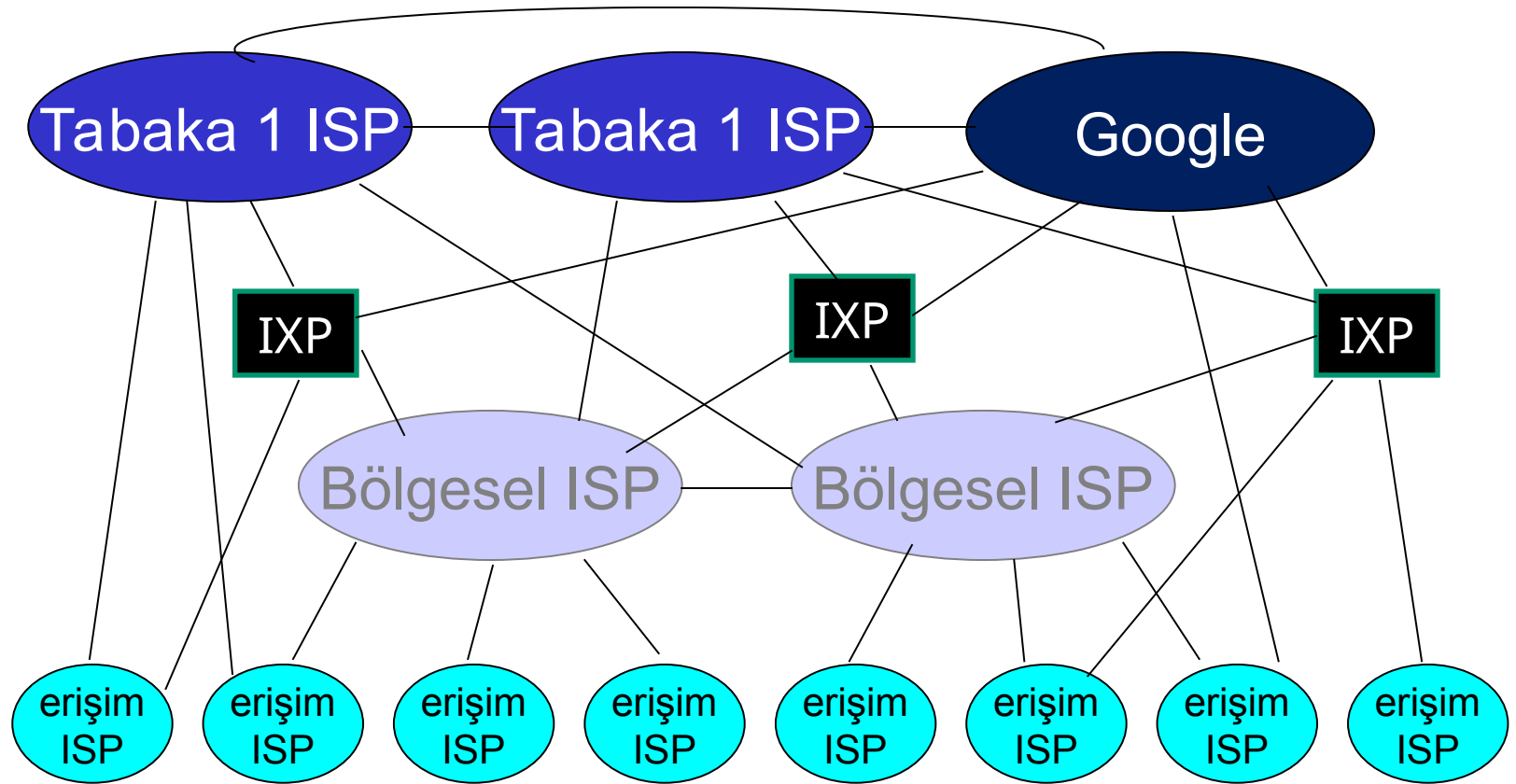

İnternet yapısı: Ağların ağı

... ve ayrıca içerik sağlayıcı ağları (örneğin Google, Microsoft, Akamai gibi) kendi ağlarını oluşturabilir. Böylece kullanıcılara hizmeti daha yakından verebilirler.

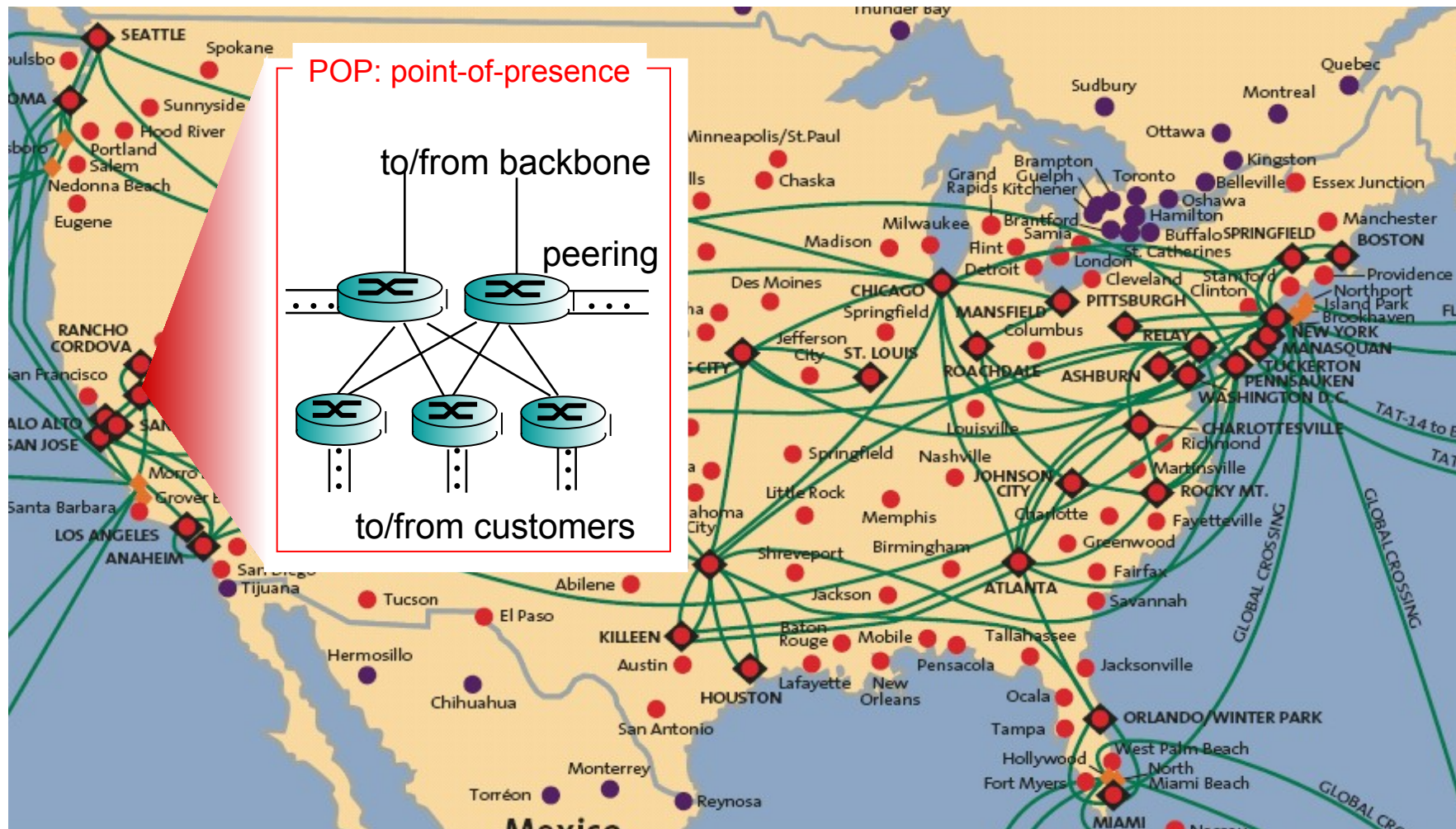

İnternet yapısı: Ağların ağı

- ❖ Merkezde: az sayıda birbirine iyi bağlanmış büyük ağ
  - “**tabaka-1**” **ticari ISPs** (e.g., Level 3, Sprint, AT&T, NTT), milli & milletlerarası kapsama
  - **İçerik sağlama ağı** (e.g, Google): Veri merkezlerini İnternet ağına bağlayan özel ağlar, genellikle tabaka-1 ISP’leri ve bölgesel ISP’leri pas geçer.

Tabaka-1 ISP: e.g., Sprint

Bölüm 1: Yol haritası

1.1 İnternet nedir?

1.2 Ağ kenarı

- Uç sistemler, erişim ağları, bağlantı türleri

1.3 Ağ çekirdeği

- paket anahtarlama, devre anahtarlama, ağ yapısı

1.4 Ağlarda Gecikme, kayıp, iş hacmi

1.5 Protokol katmanları, hizmet modelleri

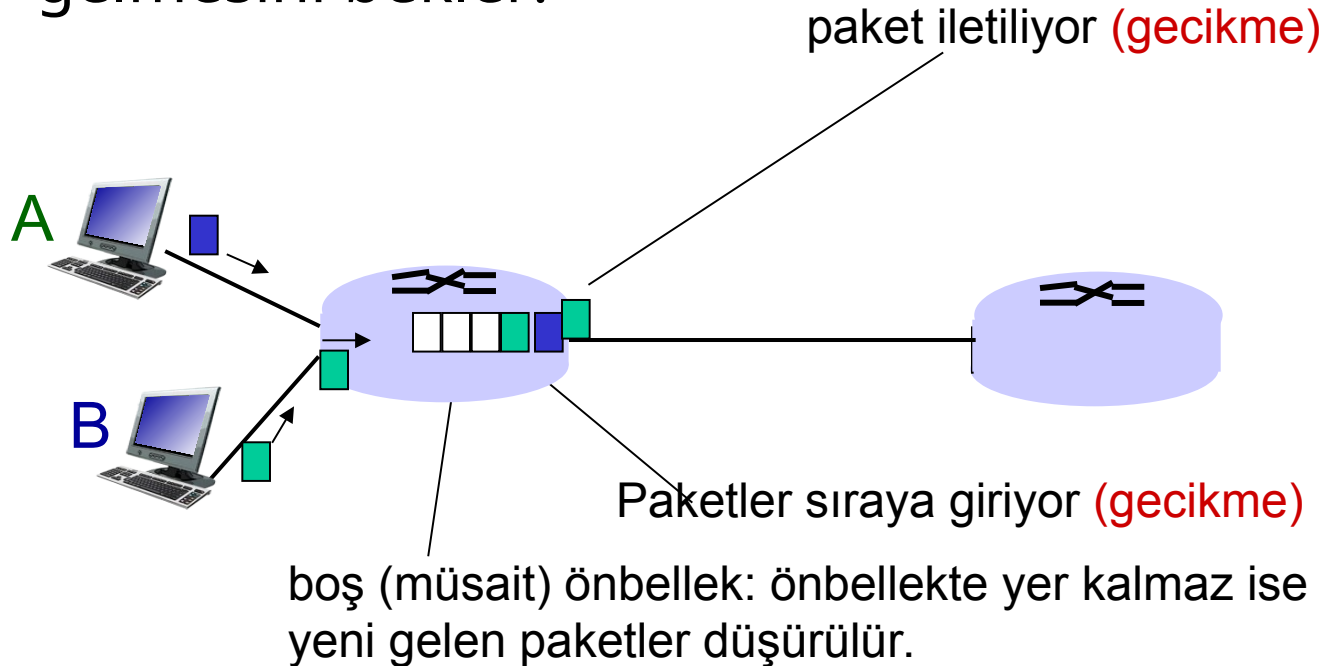
1.6 Ağ güvenliği

1.7 İnternetin kısa tarihçesi

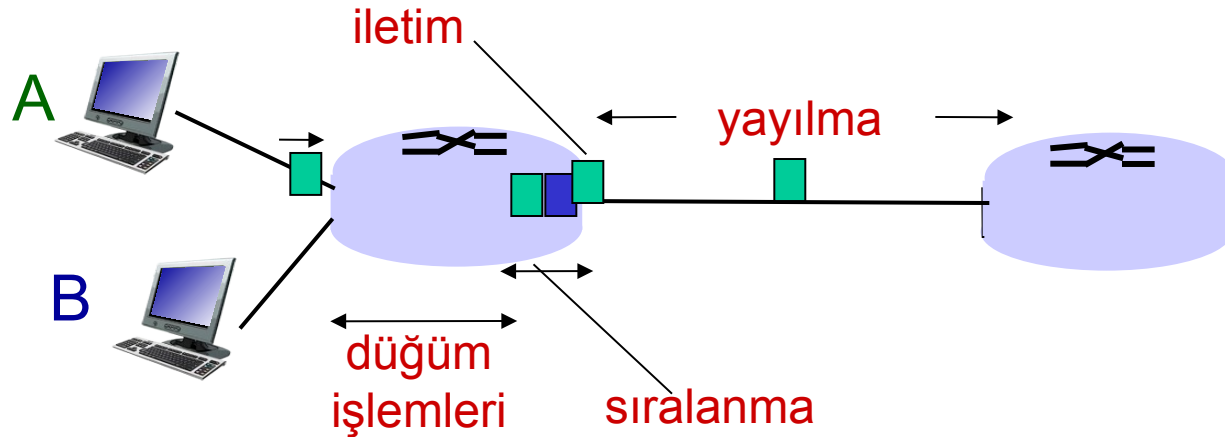
Kayıp ve gecikme nasıl gerçekleşir

Yönlendirici önbelleklerinde paketler sıraya girebilir.

- ❖ **Bağ üzerindeki paket varış hızı (bir süre için) paket çıktı kapasitesini aşabilir.**
- ❖ Bu durumda paketler sıraya girip sıranın kendilerine gelmesini bekler.

Paket gecikmesinin dört kaynağı

$$d_{\text{düğüm}} = d_{\text{işlem}} + d_{\text{sıralama}} + d_{\text{iletim}} + d_{\text{yayılma}}$$

$d_{\text{işlem}}$: düğüm işlemleri

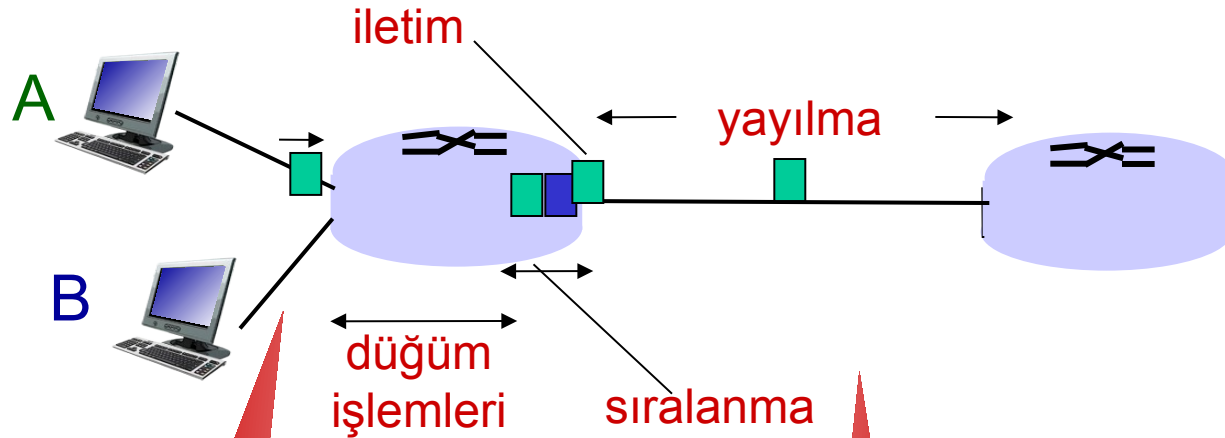
- bit hataları kontrolü
- Çıktı bağına karar verme
- genelde < msec

$d_{\text{sıralanma}}$: sıralanma gecikmesi

- İletim için çıktı bağına bekleme süresi
- Yönlendirici üzerindeki sıkışmaya bağlıdır.

Paket gecikmesinin dört kaynağı

$$d_{\text{düğüm}} = d_{\text{işlem}} + d_{\text{sıralama}} + d_{\text{iletim}} + d_{\text{yayılma}}$$

d_{iletim} ve $d_{\text{yayılma}}$
çok farklıdır

d_{iletim} : iletim gecikmesi

- L : paket uzunluğu (bit)
- R : bağ bant genişliği (bit/s)
- $d_{\text{iletim}} = L/R$

$d_{\text{yayılma}}$: yayılma gecikmesi:

- d : fiziksel bağın uzunluğu (m)
- s : ortamda yayılma hızı (m/s)
- $d_{\text{yayılma}} = d/s$